

J A A R V E R S L A G

2022-2023

KATHOLIEKE VERENIGING VOOR

OECUMENE

Jaarverslag

Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord

september 2022 – augustus 2023

Colofon

© Katholieke Vereniging voor Oecumene, 's-Hertogenbosch

Omslag: Jongeren ontmoeten elkaar ter voorbereiding op Together, 25 juni 2023.

Foto: Lars König / Elyseüs Photography

Vormgeving & Druk: Laumé Media Partners, Aarle-Rixtel

INHOUD

1.	Woord van de voorzitter	4
2.	Mission statement	4
3.	Together: Samenkomst van Gods Volk	5
4.	Katholieke Kerk als partner in dialoog	7
5.	Willibrordzondag en Zondag Oosterse Kerken	7
6.	Raad van Kerken in Nederland	8
7.	Oosterse Kerken	9
8.	Communicatie	9
9.	Algemene ledenvergadering	12
10.	Bestuur	12
11.	Overzicht van lezingen en publicaties	14
12.	Bestuur, bureau en commissies (per 1 september 2023, commissies per 1 oktober 2023)	15
13.	Financiële verantwoording	17

1 WOORD VAN DE VOORZITTER

Het afgelopen jaar was een goed jaar, zowel voor onze vereniging als voor de oecumene. Voor onze vereniging was het een goed jaar omdat wij na het afscheid van Leo van Leijzen en Geert van Dartel niet, zoals wij lang hebben gedacht, zuiver en alleen een vrijwilligersorganisatie werden. In plaats daarvan hebben wij een nieuwe parttime coördinator kunnen aanstellen, Fokke Wouda, gepromoveerd op een oecumenisch onderwerp en dus deskundig, en jong en enthousiast. Omdat Fokke alleen in zijn parttime aanstelling minder werk kan verzetten dan voorheen Leo en Geert samen, moeten er werkzaamheden worden overgenomen door het hoofdbestuur en moesten er werkzaamheden worden afgestoten. Dat proces is gaande, en hoewel het niet altijd gemakkelijk is, boeken wij goede vooruitgang. Wij danken de Vrouwen van Bethanië voor hun grote betrokkenheid, zonder welke de aanstelling van Fokke niet mogelijk was geweest. Ook onze andere donateurs en onze leden zijn wij erkentelijk voor hun onmisbare bijdragen.

Voor de oecumene was het een goed jaar omdat met het synodaal proces onze eigen Katholieke Kerk vanuit Rome nieuwe im-

pulsen geeft aan de oecumene. Het is nadrukkelijk de bedoeling dat andere kerken meespreken over synodaliteit, en dat wij ons oor bij hen te luisteren leggen. Daaraan dragen wij vanuit onze vereniging graag bij. Toen de broeders van Taizé het initiatief namen tot een oecumenisch avondgebed aan de vooravond van de synode in Rome in oktober, was onze vereniging van het begin af aan betrokken in de persoon van onze nieuwe coördinator, die al goede contacten in Taizé had. Zo hebben wij, in eendrachtige samenwerking met de Oud-Katholieke Kerk, vrijwilligers uit verschillende andere kerken en ons eigen episcopaat het voortouw kunnen nemen bij de organisatie van de Nederlandse deelname aan *Together*, zoals het initiatief is gaan heten. Wij gaan dus met een bus jongeren naar Rome, en betrekken op die manier een nieuwe generatie bij de oecumene en bij onze vereniging. Het is nog te vroeg om van een nieuwe oecumenische lente te spreken. Maar de eerste zwaluwen zijn gesignaleerd!

2 MISSION STATEMENT

De Vereniging wil de Rooms-katholieke Kerk in Nederland dienen in het streven naar volledige gemeenschap tussen de Rooms-katholieke Kerk enerzijds en de Kerken van het westen en de oosterse Kerken anderzijds. Ervan overtuigd dat de eenheid van de Kerk een teken en een instrument is van de eenheid van de mensheid ondersteunt ze ook initiatieven die in het kader van de oecumenische beweging op nationaal, Europees en mondiaal niveau worden ontplooid (art. 2 van de Statuten).

Vanuit de rijke traditie van de Katholieke Kerk zet de Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord zich in voor de oecumene in Nederland. Onder oecumene verstaan we de inzet van christenen en Kerken voor het herstel van de eenheid van de Kerk én voor de vele vormen van samenwerking die al tussen christenen uit verschillende tradities op cultureel en maatschappelijk gebied bestaan. De Vereniging handelt bij het uitvoeren van

haar missie binnen de kaders van het Oecumenisch Directorium en de encycliek *Ut unum sint*. Ze laat zich ook leiden door de *Charta Oecumenica*.

De Vereniging is ervan overtuigd dat eensgezindheid en samenwerking tussen christenen en kerken nodig zijn voor een geloofwaardige verkondiging en beleving van het Evangelie in onze samenleving. Ze zet zich daarom met vele middelen zoals ontmoetingen, gezamenlijk gebed, dialoog, studie en uitwisseling in voor de groei en de verdieping van deze eensgezindheid en samenwerking tussen christenen en kerken uit het westers en het oosters christendom. De Vereniging beoogt hiermee tevens de maatschappelijke relevantie van het christelijk geloof voor de huidige cultuur en de dialoog met andere religieuze tradities duidelijker voor het voetlicht te plaatsen.

3 TOGETHER: SAMENKOMST VAN GODS VOLK

Aantredend coördinator Fokke Wouda werd in de zomer van 2022 tijdens een bezoek aan Taizé uitgenodigd om aan te sluiten bij een initiatief dat op suggestie van de prior van de Franse oecumenische kloostergemeenschap, broeder Alois, met verschillende Vaticaanse instanties werd ontwikkeld. Paus Franciscus had diens idee opgepikt om een oecumenisch avondgebed te organiseren bij de opening van de Algemene Bisschoppensynode over synodaliteit, waarvan de eerste zitting in oktober 2023 plaatsvindt. De paus zou dit plan tenslotte op 23 januari 2023 aankondigen tijdens het Angelusgebed en jongeren (18-35 jaar) uit alle christelijke denominaties oproepen om met en voor de Katholieke Kerk te komen bidden. De coördinator legde dit initiatief meteen bij zijn aantreden in september 2022 aan het Hoofdbestuur voor met de suggestie te onderzoeken of de vereniging een reis naar dit bijzondere moment zou kunnen organiseren, het liefst ingebed in een breder voor- en naprogramma in Nederland

om de impact voor de Nederlandse oecumene te vergroten. Het bestuur ging hiermee akkoord en in de maanden erna ontwikkelde de coördinator een projectplan en nam hij online deel aan verdere voorbereidingen in Taizé. Het was de start van een project dat de activiteiten binnen de vereniging dit jaar hebben bepaald.

Op het moment dat de paus Together aankondigde, hadden we met behulp van Robert Vonk (Sitecan) een geheel nieuwe projectwebsite online (www.oecumene.nl/together), die de basis zal vormen voor de vernieuwing van de gehele website. Zo was er een fris en adequaat communicatiemiddel voor dit specifieke project. Op die website staat inmiddels een groot aantal nieuwsberichten over dit project. Een groep vrijwilligers uit verschillende kerken (oud-katholiek, baptist, rooms-katholiek en PKN) onder leiding van de coördinator heeft sindsdien de organisatie van de reis, de promotie en aanvullende activiteiten vormgegeven.

Het internationale voorbereidingsteam voor Together onder leiding van Taizé (inclusief coördinator van de Katholieke Vereniging voor Oecumene Fokke Wouda) ontmoet Paus Franciscus. Foto: Vatican Media

Dat projectteam heeft zich gericht op het opzetten van een facebookpagina en een Instagramaccount, het benaderen van een breed scala aan organisaties en contactpersonen voor de promotie van dit project en het inhoudelijk organiseren van verschillende activiteiten. Secretaresse Mirella van Herp van de vereniging en oud-penningmeester Christien van den Heuvel hebben met veel succes een fondsenwervingscampagne gevoerd, waardoor het project mogelijk is dankzij een solidariteitsbijdrage van de

gezamenlijke religieuzen in Nederland via KNR - Projecten in Nederland (PIN), giften van de Adrianusstichting, het Gerardusfonds (Bisdom van 's-Hertogenbosch) en het Maria Stroot Fonds, een aanmoedigingsbijdrage van de Mr. Paul de Gruyterstichting en personele bijdragen van de Oud-Katholieke Kerk in Nederland en het rooms-katholieke Aartsbisdom Utrecht.

Coördinator Fokke Wouda stuurde het geheel aan en richtte zich op de mediastrategie. Die resulteerde in aandacht door verschillende kranten (Nederlands Dagblad, Katholiek Nieuwsblad), websites (o.a. luisterendopweg.nl, katholiek.nl en vele websites van plaatselijke gemeenten, parochies en kloostergemeenschappen) en interviews op radiostations (Groot Nieuws Radio, Radio Maria). Ook verbleef hij in maart 2023 enkele dagen in Rome voor de voorbereidingen met Taizé en diens partners uit verschillende landen. Daar gaf paus Franciscus blijk van het belang dat hij hecht aan dit project door deze voorbereidingsgroep (ongeveer 50 mensen) in audiëntie te ontvangen. Een bijzonder stimulerend en bemoedigend bezoek! Verder waren er ontmoetingen met vertegenwoordigers van de Vaticaanse dicasteries die bij de organisatie betrokken zijn en de verschillende andere kerken in Rome.

Op 1 juni kon de inschrijving van start en werd de werving geïntensiveerd. Een ontmoetingsdag met deelnemers en geïnteresseerden vond plaats op zondagmiddag 25 juni in Utrecht, waarbij ook de bisschoppelijk gedelegeerde voor oecumene van het aartsbisdom Utrecht en bestuurslid van de vereniging pastor Martin Los, voormalig scriba van de PKN ds. Arjan Plaisier en broeder Sebastiaan van Taizé aanwezig waren. Het was een mooie ontmoeting waarin kennismaking, geloofsgesprek en informatie over de reis centraal stonden. De dag werd afgesloten met een openbaar Taizégebed in een afgeladen oud-katholieke St. Gertrudiskathedraal in Utrecht.

Het was een succesvolle start van concrete activiteiten rond Together, terwijl al het netwerken, (fondsen)werven en het ontwikkelen van activiteiten op de achtergrond ook al veel impact hebben gehad. Ook staan er meerdere activiteiten in de planning voor de

periode 2023-2024 om de ervaringen tijdens Together vruchtbaar te maken voor de oecumene in de Nederlandse context.

Op het moment van het afronden van dit jaarverslag (september 2023) waren er ruim 40 aanmeldingen voor de reis naar Rome, die van 28 september t/m 2 oktober 2023 plaatsvindt om het avondgebed op 30 september op het Sint-Pietersplein, in bijzijn van Paus

Franciscus en de deelnemers aan de synode, te kunnen meemaken. Op diezelfde dag worden daarnaast meerdere activiteiten georganiseerd: workshops in de ochtend en in de middag een moment van worship in de evangelicale/charismatische gebedscultuur in de Sint-Jan van Lateranen. De deelnemers zullen van vrijdag t/m zondag in gastgezinnen of -gemeenschappen verblijven, met wie zij op zondagochtend meegaan naar de plaatselijke kerk.

4 KATHOLIEKE KERK ALS PARTNER IN DIALOOG

De aandacht voor het project Katholieke Kerk als partner in dialoog blijft op de agenda van de vereniging staan. In verschillende bisdommen bestaat nog de wens om studiemomenten aan te bieden aan de pastorale beroepskrachten over het Oecumenisch

Directorium. In het bisdom Roermond vond zo'n middag plaats op 27 februari 2023. Geert van Dartel ging op uitnodiging van dr. Bernhard Hegge (spiritueel van het grootseminarie Rolduc) in gesprek met studenten over de oecumene en het Directorium.

5 WILLIBRORDZONDAG EN ZONDAG OOSTERSE KERKEN

De twee themazondagen zijn belangrijke momenten voor de vereniging om impact te hebben in de parochies. Op Willibrordzondag stimuleert de vereniging de oecumenische gezindheid en vraagt zij om gebed en financiële steun voor haar eigen werk. Op de Zondag voor de Oosterse Kerken belicht zij doorgaans de eigenheid van de Oosterse kerken die in eenheid zijn met Rome.

Willibrordzondag – De liefde van Christus beweegt tot eenheid en verzoening (6 november 2022)

Het thema van Willibrordzondag was ontleend aan de 11e algemene assemblee van de Wereldraad van Kerken, die in september 2022 plaatsvond in Karlsruhe. De Katholieke Kerk is geen lid van de Wereldraad zelf, maar werkt wel nauw samen via een Joint Working Group. Daarnaast is ze wel volwaardig lid van de Faith and Order commissie waarin de theologische uitwisseling plaatsvindt. Ook op andere terreinen wordt goed samengewerkt. De preek schetsen en voorbeden werden verzorgd door Martin Los, emeritus pastoor in Vleuten-De Meern en gedelegeerde voor de oecumene van het aartsbisdom Utrecht.

De bisschoppelijke collecte in de parochies is voor het bestaan van de vereniging erg belangrijk. De opbrengst van die collecte was dit jaar € 12.738,-- een lichte stijging ten opzichte van een jaar eerder.

Zondag voor de Oosterse Kerken – Elkaar vasthouden op dezelfde weg. Bidden met de orthodoxe kerken in Europa (7 mei 2023)

De oorlog in Oekraïne trekt diepe sporen, ook in de oecumenische verhoudingen. De spanningen binnen de orthodoxie staan verder op scherp en alle kerken proberen zich te verhouden tot de strijdende partijen en de kerken die in dit conflict lijnrecht tegenover elkaar staan. De vereniging heeft tijdens de Zondag voor de Oosterse Kerken opgeroepen tot gebed voor alle orthodoxe kerken in Europa, zowel de geünieerde als de verdeelde Oosters-orthodoxe kerken.

De preekchets en voorbeden werden verzorgd door diaken Iwan Osseweijer, diaken in het bisdom Rotterdam.

6 RAAD VAN KERKEN IN NEDERLAND

De vereniging onderhoudt nauwe contacten met de Raad van Kerken in Nederland. Meerdere leden van de organisatie zijn actief betrokken bij de verschillende geledingen van de Raad van Kerken. Zo neemt pastoor Arjen Bultsma, lid van het Dageelijks Bestuur van de vereniging, zitting in de Plenaire Raad. Dr. Fokke Wouda, coördinator van de vereniging, is secretaris van de Beraadgroep Geloof en Kerkelijke Gemeenschap. Daarnaast faciliteert de vereniging jaarlijks een overleg tussen alle katholieken die door de bisschoppenconferentie zijn aangesteld om de Rooms-katholieke kerk binnen de Raad van Kerken te vertegenwoordigen. Dit overleg vond plaats op 31 mei 2023. Fokke Wouda vertelde over Together en Mgr. Van den Hende lichtte de prioriteiten van de kerk in de komende tijd toe. Die betreffen op-

nieuw het promoten van het Oecumenisch Directorium en het betrekken van jongere generaties bij de oecumene. Verder was er een levendige uitwisseling over het werk dat in de verschillende beraad- en werkgroepen gebeurt.

Geert van Dartel nam in september deel aan de Assemblee van de Wereldraad van Kerken in Karlsruhe, vanuit zijn functie als voorzitter van de Raad van Kerken in Nederland. Voor deze functie werd hij tot zijn pensionering vrijgesteld van een deel van zijn aanstelling bij de vereniging, waarvoor de vereniging een vergoeding ontving van het bisdom Rotterdam. Die regeling met de vereniging is met ingang van zijn pensioen stopgezet.

verband bij de vereniging dat in het teken stond van het werk voor de eenheid van de Kerk. Marcel Sarot schrijft over de theologische betekenis van de liefde van Christus. Mariet Rijk vertelt dat je je in je persoonlijk leven gedragen mag weten door Gods liefde. Hanneke Steetskamp schrijft over de betekenis van liefde voor het leven in een gemeenschap, v. Theodoor van der Voort vertelt waarom de liefde van Christus vandaag een primaire opdracht is voor de Orthodoxe Kerken. Fred van Iersel schrijft over de impact van der vrede van Christus in deze wereld. Tenslotte schetst Fokke Wouda, per 1 september 2022 aangetreden als coördinator bij de vereniging, wat hij van zijn nieuwe taken hoopt en verwacht.

Overeen 2022-50: Als christenen samen op weg: dat is de rode draad in dit nummer van Overeen. In het kader van de Zondag voor de Oosterse Kerken, die we op 7 mei 2023 vieren, vraagt de vereniging om te bidden met en voor de Orthodoxe kerken in Europa. Zij worstelen al jaren met interne spanningen, die ten volle zichtbaar zijn geworden in de oorlog in Oekraïne. De gehele christelijke gemeenschap zoekt nu naar wegen om hiermee om te gaan. Dr. Alfons Brüning analyseert de rol van de Russisch-Orthodoxe Kerk en de Wereldraad van Kerken. Aartspriester Theodoor van der Voort geeft een inkijkje in het leven van Russen en Oekraïners in Nederland. Zijn gemeenschap in Deventer is een hoopvol teken van gelovigen die elkaar blijven vinden en samen bidden. Ook binnen de vereniging zijn we samen op weg: we maken in dit nummer kennis met Myrthe Lubbers, die door de Algemene Ledenvergadering werd benoemd tot nieuw bestuurslid en met ds. Trinette Verhoeven, die het hoofdbestuur voorziet van advies vanuit de Protestantse Kerk in Nederland. En in het eerste artikel vertelt Fokke Wouda over een bijzonder initiatief dat de koers van de vereniging in hoge mate zal bepalen in het komende jaar: een reis naar het oecumenisch avondgebed TOGETHER met paus Franciscus op het Sint-Pietersplein!

Perspectief

Perspectief is een online tijdschrift voor oecumenische theologie. Het tijdschrift is opgericht als platform voor jonge theologen

die over oecumenische onderwerpen en ontwikkelingen willen schrijven. Het tijdschrift ging in 2008 van start, verschijnt doorgaans vier keer per jaar en is gratis beschikbaar. De inwerkperiode van dr. Wouda, gecombineerd met de tijd energie die het project Together en de verandering van werkwijze binnen de vereniging (zie hoofdstuk 10) hebben gevraagd hebben ertoe geleid dat dit jaar minder nummers zijn gepubliceerd dan gebruikelijk.

Perspectief 2022-59 'Lex orandi - lex credendi': Dit nummer is een geschenk van de Oud-Katholieke Kerk en het oud-katholiek seminarie en bevat de teksten van een avondsymposium "Lex orandi lex credendi in oecumenisch perspectief" dat op 28 juni jl. in Utrecht werd gehouden. Het symposium ging over de theologie van Herwig Aldenhoven, een prominente Oud-katholieke theoloog uit de vorige eeuw, die systematische theologie en liturgie doceerde aan de Oud-katholieke Theologische Faculteit in Bern en die een belangrijke rol speelde in de internationale dialoog die de Oud-katholieke Kerk tussen 1971 en 1987 met de Orthodoxe Kerk voerde. Prof. dr. Urs von Arx leidde binnen in de denkwereld en de theologische opvattingen van Herwig Aldenhoven. Hij toont aan de hand van twee aspecten, het eucharistisch gebed en het trinitaire geloof, de intrinsieke samenhang aan tussen vieren en geloven in de theologie van Aldenhoven. Ds. Trinette Verhoeven ging vanuit haar protestantse theologische roots op zoek naar de leerpunten in de theologie van Aldenhoven. Ze zoomde in op liturgie en het epiclesegebed. In de theologie van Aldenhoven ziet zij een aansporing om meer met elkaar te vieren om zo elkaar beter te leren verstaan. Dr. Mattijs Ploeger, rector van het Oud-Katholiek Seminarie, toonde in zijn bijdrage aan dat de theologie van Aldenhoven eigenlijk niet-specifiek oud-katholiek is, maar past binnen de theologische denkrichting van de liturgische en oecumenische bewegingen van de twintigste eeuw die hij typeert als de neo-patristische denkrichting. Het onderscheid tussen verschillende paradigma's (vroegkerkelijk, laat-middeleeuws en neo-patristisch) kan behulpzaam zijn om gestolde denkwijzen open te breken en te vernieuwen. De toegift van dit nummer is de afscheidsrede van prof. dr. Herwig Aldenhoven uit 2001: 'De vroege kerk en de oosterse kerk als model voor kerk zijn vandaag in het Westen; onmogelijkheid,

mogelijkheid, noodzaak?’ In deze rede heeft Aldenhoven de uitgangspunten van zijn oecumenische theologische visie vanuit het gemeenschappelijke erfgoed van de Vroege Kerk, die de Kerk van Oost en West verbindt, waarin gebed, liturgie en een levende relatie met de Drieëne God cruciaal zijn, nog eens samengevat.

Perspectief 2022-60 ‘Wereldraad aan het werk’: In een themanummer naar aanleiding van de Assemblee van de Wereldraad van Kerken is breed gereflecteerd op de werkwijze en output van die Assemblee in Karlsruhe (31 augustus t/m 8 september 2022). Dr. Iris Speckmann keek vanuit doopsgezind perspectief naar de slotboodschap van de Assemblee. Kees Nieuwerth maakte in zijn bijdrage duidelijk dat vredesvraagstukken hoog op de agenda van de Wereldraad van Kerken staan. Renate Japenga deed verslag van haar deelname aan studieprogramma van het Global Ecumenical Theological Institute (GETI) van de Wereldraad van Kerken dat aan de algemene vergadering in Karlsruhe voorafging. Rachele van An del reflecteerde op de betekenis van de liefde van Christus in een wereld vol onrust. De lezing en duiding van de Schrift kan ons helpen nieuwe wegen te gaan van omkeer en transformatie. Mor Polycarpus, aartsbisschop van de Syrisch Orthodoxe Kerk in Nederland keek met voldoening terug op deze grote oecumenische bijeenkomst waarin hij deelnam aan het oecumenisch gesprek over kerken en moreel onderscheidingsvermogen. Tenslotte signaleerde Geert van Dartel de grote urgentie om de problemen van onze tijd aan te pakken, de verbondenheid en bereidheid van christenen en kerken om dat te doen en de horizon van de hoop en de liefde van Christus die ons allen drijft en draagt naar een nieuwe toekomst. De laatste twee artikelen zijn op schrift gestelde lezingen gehouden tijdens de opening van de Generale Synode van de PKN op 11 november 2022.

Website

De website www.oecumene.nl is al langere tijd aan vernieuwing toe, zowel qua techniek als wat betreft opbouw en inhoud. Het project Together vroeg om een frisse en overzichtelijke website en bood anderzijds de gelegenheid om een nieuw format te testen. Daarom is gekozen om eerst een speciale projectsite te

maken. Deze heeft een geheel nieuwe vormgeving en een licht aangepast logo gekregen, dat de vereniging nu ook in haar andere communicatie gebruikt. De website is samen met Robert Vonk (die met zijn bureau Sitecan websites bouwt en onderhoudt) opgebouwd en door coördinator Fokke Wouda gevuld met content over het project. Het bureau heeft zo kunnen wennen aan WordPress, de mogelijkheden ontdekt en ook verder kunnen nadenken over de manier waarop de vereniging haar website kan gebruiken. Deze kennis en vaardigheden zullen in 2024 (als er na Together weer meer tijd is op het bureau) gebruikt worden om de rest van de website te vernieuwen. Een consequentie is geweest dat de basiswebsite in 2022-2023 maar beperkt is bijgewerkt en aangevuld. De meeste nieuwe artikelen verschenen op de projectsite: www.oecumene.nl/together. Enkele daarvan zijn ook op de basiswebsite geplaatst als nieuwsbericht.

Facebook en Instagram

De facebookpagina van de Katholieke Vereniging voor Oecumene is een openbare groep. Deze is gegroeid van 1.300 naar ruim 1.600 leden. Op deze pagina wordt informatie van de vereniging gedeeld en kunnen leden berichten over actuele oecumenische onderwerpen delen en bespreken. Voor het project Together heeft de werkgroep een eigen Facebookpagina (te onderscheiden van een groep, zoals we die al hadden) opgezet, alsmede een Instagramaccount. Beide hebben een zeer beperkt aantal volgers, maar vooral de laatste heeft wel een breed bereik doordat de accounts van Taizé in Nederland, waar veel Taizégroepen bij aangesloten zijn, de meeste berichten doorzet. Ook biedt het herkenbaarheid door gebruik van het logo van Together.

9 ALGEMENE LEDENVERGADERING

Besluiten van de vergadering

De algemene ledenvergadering werd op 4 november 2022 gehouden in de Jozefkerk in Oss. De vergadering stemde in met het aantreden van Myrthe Lübbbers en Leo van Leijssen als leden van het Hoofdbestuur. Dr. Fokke Wouda stelde zich voor als coördinator van de vereniging, in die hoedanigheid opvolger van Geert van Dartel op het bureau. Hij promoveerde in juni 2022 aan Tilburg University op een promotieonderzoek naar de praktijk van Eucharistische gastvrijheid in de oecumenische monastieke gemeenschappen Taizé, Frankrijk en Bose in Italië (*Eucharistic Hospitality in Ecumenical Contexts. Learning from Monastic Experiences, 2022*). Ook was hij al langer bij de vereniging betrokken.

Afscheidssymposium Geert van Dartel: ‘Uitdagingen voor de oecumene in Europa’

De ledenvergadering werd gevolgd door het afscheidssymposium van Geert van Dartel, die na een dienstverband van 28 jaar met pensioen ging. Het symposium droeg op zijn verzoek de titel “Uitdagingen voor de oecumene in Europa,” waarmee hij zowel terug- als vooruitblikte in de zekerheid dat de oecumene ook na zijn formele vertrek doorgang vindt.

Ds. Karin van den Broeke sprak vanuit haar ervaring als lid van het uitvoerend comité van de Wereldraad van Kerken over de plaats

van de oecumene in Europa. Zij stelde daarbij fundamentele vragen over de geografische, ideologische en spirituele ruimte van Europa. Waar hebben we het over als we spreken over Europa? Welke normen en waarden leven er en hoe verhouden die zich tot het christelijk geloof? En heel concreet: welke plek heeft de christelijke, oecumenische gemeenschap in de vragen van oorlog en vrede, die Europa opnieuw bezighouden?

Prof. dr. Marcel Sarot hield als voorzitter van de vereniging een optimistisch en prikkelend pleidooi om de huidige fase in de oecumene niet te zien als teruggang, als een oecumene-in-het-slop, maar als een tijd waarin de vruchten van decennia aan toenadering geplukt kunnen worden. Zeker signaleerde hij ook uitdagingen en hij deed concrete voorstellen om daaraan te werken.

Mgr. Hans van den Hende, bisschop-referent voor de oecumene van de Nederlandse Bisschoppenconferentie sprak ook over de identiteit van Europa. Hij werd zelf bewust van die identiteit door zijn studietijd in Rome en recent door zijn ervaringen in de Conferentie van Europese Bisschoppenconferenties (COMECE). Hij vroeg niet alleen naar de uitdagingen voor de oecumene in Europa vandaag, maar ook naar de uitdaging die het interkerkelijk christendom kan bieden aan het Europese vredesproject.

10 BESTUUR

Bestuur en bureau: naar een nieuwe samenwerking binnen de vereniging

In de aanloop naar de pensionering van Geert van Dartel per 1 januari 2023, is er in het bestuur van de vereniging veel gesproken over de toekomst van de organisatie. In het vorige jaarverslag is bericht over de gesprekken die binnen het hoofdbestuur gevoerd zijn om met een kleinere bezetting op het bureau de continuïteit van de activiteiten van de vereniging te waarborgen. Daarbij is eerst gefocust op een analyse van uitdagingen en kansen en op de verschillende lijnen waarlangs de vereniging impact kan hebben,

gevolgd door een plan voor een verandering van werkwijze (zie het jaarverslag 2021-2022). Dit heeft geresulteerd in de aanstelling van dr. Fokke Wouda per 1 september 2022 tot coördinator, een nieuwe functie binnen onze vereniging. Voor een deel zet hij de werkzaamheden van Geert van Dartel voort (aansturen van het bureau, netwerken, organiseren van activiteiten), maar deels zal deze functie ook ten dienste staan van een grotere praktische betrokkenheid van het hoofdbestuur, in het bijzonder de bisschoppelijk gedelegeerden voor oecumene.

In het afgelopen jaar is dit verder uitgewerkt in twee concrete ontwikkelingen. Allereerst hebben de gedelegeerden hun onderlinge contact geïntensiveerd om hun begrip van hun taakstelling als gedelegeerde te verdiepen. Zij hebben uitgewisseld hoe zij vorm geven aan hun taak in het bisdom en hoe zij elkaar kunnen versterken dankzij de samenwerking in de vereniging. Als tweede heeft het hoofdbestuur zich verdeeld over vier commissies, elk met een eigen focus: ledencontact, contact met de kerken, vorming en de al bestaande financiële commissie. Zo zijn stappen gemaakt op weg naar een nieuwe samenwerking binnen de vereniging, waarbij hoofdbestuur en bureau zich op een nieuwe manier verhouden om in te spelen op de uitdagingen waar de vereniging momenteel voor staat.

Hoofdbestuur en dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur vergaderde tien keer online. Het hoofdbestuur vergaderde vier maal en behandelde behalve de lopende bestuurlijke zaken enkele inhoudelijke thema's:

15 september 2022 in Utrecht: de vergadering werd voorafgegaan door een lunch met het hoofdbestuur om het naderend afscheid van Geert van Dartel te markeren. Tijdens de vergadering werd dr. Fokke Wouda voor het eerst welkom geheten als zijn opvolger en nieuwe coördinator van de vereniging. Inhoudelijk werden de notities Impact I en Impact II besproken, die de komende tijd de basis vormen voor de hierboven beschreven nieuwe verhouding tussen bestuur en bureau.

19 januari 2023, online: ds. Willem van 't Spijker reflecteerde op de samenhang tussen missie en oecumene. Hij was tien jaar lang voorzitter van de commissie voor kerkelijke eenheid van de Christelijk Gereformeerde Kerken. Jarenlang was hij ook actief in de zending, zowel bestuurlijk als in de praktijk, eerst vanuit zijn kerkverband, vanaf 2008 ook bij de Nederlandse Zendingraad. Het synodale proces kwam in de inleiding en de discussie ook uitgebreid aan bod.

23 maart 2023 in Utrecht: ds. Trinette Verhoeven, classispredikant van de classis Utrecht in de PKN en opvolger van ds. Sjaak van 't Kruis als adviseur van de vereniging, leidde het meest recente document

over de ambts-theologie binnen de PKN *Geroepen door Christus (2022)* in. De leden van het hoofdbestuur kregen zo de ontwikkelingen binnen de PKN goed in beeld.

22 juni 2023 in Den Bosch: Voorafgaand aan de vergadering hadden de gedelegeerden een afzonderlijk overleg, waarin zij reflecteerden op hun eigen positie en die van de vereniging volgens het *Oecumenisch Directorium*, als basis voor hun functioneren. Bij het hoofdbestuur was Broeder Sebastiaan te gast, die op dat moment voor familiebezoek in Nederland was. Om deze gelegenheid te benutten werd de vergadering op het kantoor in Den Bosch gehouden in plaats van online, zoals gepland. Het bestuur kon zo nader kennis maken met de gemeenschap van Taizé, die het initiatief nam voor Together en de voorbereidingen daarvoor leidt. Broeder Sebastiaan vertelde over de relatie tussen Taizé en Nederland, hoe de contacten momenteel meer via scholen en individuele (godsdienst)docenten lopen dan via kerken, en hoe Taizé steeds ernaar streeft de jongeren die er inspiratie vinden aan te moedigen zich aan te sluiten bij een lokale christelijke geloofsgemeenschap.

Personele bezetting

Rob van Uden legde in januari 2023 zijn taken als bestuurslid neer. Hij nam tot die tijd deel aan het hoofdbestuur vanuit het bisdom Breda, als aanvulling op de gedelegeerde uit dat bisdom Egbert Bornheim. Er wordt nog afscheid van hem genomen.

Ds. Trinette Verhoeven volgde per 1 september 2023 ds. Sjaak van 't Kruis op als adviseur namens de PKN. Zij is classispredikant van Utrecht.

Met ingang van 1 september 2022 trad dr. Fokke Wouda aan als coördinator van de vereniging voor een periode van vijf jaar en een omvang van 0,6 fte. Het dienstverband van Geert van Dartel eindigde op 25 december 2022, hij ging na een dienstverband van 28 jaar met pensioen.

Op 27 juli 2023 overleed prof. dr. Fred van Iersel, die zitting nam in de redactie van *Perspectief*.

11 OVERZICHT VAN LEZINGEN EN PUBLICATIES

Prof. dr. Alfons Brüning

- “De verbroken consensus – Hoe in de oecumene verder omgaan met de Russische Orthodoxe Kerk?” – Overeen, April 2023, pp. 4-5. <https://www.oecumene.nl/publicaties/overeen/1799-overeen-2023-50>

Prof. Brüning heeft daarnaast ook via andere media en platforms veel geschreven en gesproken over met name de oorlog in Oekraïne, vanuit zijn aanstellingen aan de PThU en de Radboud Universiteit. Aan die laatste instelling is hij voorzitter van het Instituut voor Oosters Christendom (IvOC).

Drs. Geert van Dartel

- 1-8 september 2022 Algemene Vergadering Wereldraad van Kerken in Karlsruhe

Blog: Overladen dag met sprankelende afsluiting,

Overladen dag met sprankelende afsluiting – Raad van Kerken in Nederland

- 14-21 november 2022: Blogs reis naar Israël en Palestina
 - * Van Schiphol tot aan tafel in hartje Bethlehem
 - * Het Grieks-orthodoxe patriarchaat van Jeruzalem
 - * Kerken in Jeruzalem
 - * Olijfbomprogramma houdt hoop levend

Bezoek aan kerken en kerkelijke organisaties in Israël en Palestina – Raad van Kerken in Nederland

- ‘De inzet van de Kerken voor een humaan en rechtvaardig vluchtelingenbeleid,’ Piuslezing in Baarn op 25 november 2022, Pius Almanak 2023 en als internetpublicatie op www.rkkerk.nl: Zomerserie over vluchtelingen: ‘Ik was vreemdeling en gij hebt Mij opgenomen...’ (Mat. 25, 35). Deel 1: perspectief Raad van Kerken - Rooms-Katholieke Kerk Nederland (rkkerk.nl)
- Lezing voor Raad van Kerken in Oosterhout over de algemene vergadering van de Wereldraad van Kerken in Karlsruhe, 12 december 2022.
- ‘Karlsruhe: stimulans tot gezamenlijke inzet van kerken voor recht en vrede’ in Eerste Oogst; reflecties op de 11e assemblee van de Wereldraad van Kerken, Karlsruhe 2022, Oecumenische Bezinning, Raad van Kerken in Nederland, 2022

Pastor-emeritus Martin Los

- M. Los, “Oecumenisch samen optrekken langs de synodale weg,” Overeen september 2023, 3-4.

Prof. dr. Marcel Sarot

- M. Sarot, ‘Hans Küng,’ in: Marcel Poorthuis & Wilken Veen (red.), De moderne theologen : Perspectieven op de 21ste eeuw (Amsterdam: Boom, 2022), 109–116.
- M. Sarot, ‘Kosuke Koyama,’ in: Poorthuis & Veen (red.), De moderne theologen, 570–576.
- M. Sarot, ‘Synodaliteit en de “gewone gelovige,”’ Perspectief 58 (2022) 37–47.
- M. Sarot, ‘Theologische exegese en Mariologie,’ Perspectief 57 (2022), 3–11.
- M. Sarot, ‘Theologische exegese en Mariologie,’ Perspectief 57 (2022), 3–11.
- M. Sarot, ‘De Theologische betekenis van de liefde van Christus,’ Overeen 2022, 2, <https://www.oecumene.nl/files/Books/Overeen/49/2/>.
- M. Sarot, ‘Uitdagingen voor oecumene in Europa,’ lezing op KVO-studiedag ‘Uitdagingen voor de oecumene in Europa,’ Jozefkerk Oss 4 november 2022.
- M. Sarot, ‘Synodality: The Vision of Pope Francis,’ International Conference ‘Towards a Synodal Church: Moving forward,’ DVK Bangalore 13 januari 2023.

Dr. Kees van Vliet

- C. van Vliet, “Reflecties op de Godsvraag en de module Theologische Godsleer vanuit het perspectief van de ‘Katholische Tübinger Schule,’” in: J. Vijgen (red.), Veritatis Gaudium, Feestbundel ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Grootseminarie St. Willibrord van het bisdom Haarlem-Amsterdam, Den Bosch, uitg. Betsaida 2022, pag. 301-326

Dr. Fokke Wouda

- F. Wouda, ‘Als christenen samen op weg’ in Overeen april 2023, 1-2.
- F. Wouda, ‘Oecumenisch onderweg,’ lezing bij gelegenheid van 70 jaar ICF, Den Bosch, 23 juni 2023

- F. Wouda, 'Recensie van Tabitha van Krimpen, Bottom-up kerk. Zijn waar twintigers zijn' op www.oecumene.nl.
- Interview door prof. dr. Erik Borgman voor 'Jonge Hemelbestormers,' online programma van het Huis van Dominicus, 30 maart 2023.
- Interview door Lukas Visser op Groot Nieuws Radio over oecumene en Together, 3 mei 2023.
- Interview op Radio Maria over oecumene en Together, 12 juni 2023.

12 BESTUUR, BUREAU EN COMMISSIES (PER 31 AUGUSTUS 2023)

Hoofdbestuur

Prof. dr. M. Sarot, voorzitter

Prof. dr. A. Brüning

Vic. drs. A. Bultsma, gedelegeerde voor oecumene van het bisdom Groningen-Leeuwarden

Dr. J. Castillo Guerra

Dr. B. Hegge, gedelegeerde voor oecumene van het bisdom Roermond

Drs. L.C.M. van Leijsen (voordracht bevestigd door de ledenvergadering op 4 november 2022)

Pastoor-emeritus M. Los, gedelegeerde voor oecumene van het aartsbisdom Utrecht

Mw. M. Lübbers (voordracht bevestigd door de ledenvergadering op 4 november 2022)

Prof. dr. J. Peters SJ, vice-voorzitter

Drs. T. Sip, gedelegeerde voor oecumene van het bisdom 's-Hertogenbosch

Mw. J.H. Steetskamp

Drs. E. van Teijlingen, gedelegeerde voor oecumene van het bisdom Haarlem - Amsterdam

Drs. R. van Uden, diocesaan vertegenwoordiger van het bisdom Breda

Dr. F. Vermeulen, gedelegeerde voor oecumene van het bisdom Rotterdam

Dr. C. van Vliet

Dhr. E. Wever, penningmeester

Drs. D. Wienen

Dagelijks bestuur

Prof. dr. M. Sarot

Dhr. E. Wever

Vic. Drs. A. Bultsma

Prof. dr. J. Peters

Drs. R. van Uden

Adviseurs

Drs. B. van Oers, adviseur namens het Secretariaat van het R.K. Kerkgenootschap

Ds. W.T.V. Verhoeven, adviseur namens de PKN

Bureau

Drs. Geert van Dartel (0,8 fte, t/m 25 december 2022)

Mw. M. van Herp, secretaresse (0,4 fte)

Dr. Fokke Wouda, coördinator (0,6 fte)

Financiële commissie

Vic. Drs. A. Bultsma

Prof. dr. J. Peters

Dhr. E. Wever, penningmeester

Dr. F. Wouda, coördinator

Redactie Perspectief

Prof. dr. F. van Iersel (overleden op 27 juli 2023)

Dr. K. Schelkens

Prof. dr. P.-B. Smit

Dr. F. Wouda

Webredacteuren

Dr. Fokke Wouda

Facebookgroep Katholieke Vereniging voor Oecumene

Prof. dr. Marcel Sarot

Dr. Fokke Wouda

13 FINANCIËLE VERANTWOORDING

	Begroting	Exploitatie
Baten		
Contributies, incl. bijdragen leden	14.000	13.391
Giften/legaten religieuzen	32.000	29.385
Giften legaten vrienden van de oecumene	15.000	12.339
Projectsubsidies	25.000	2.210
Willibrordzondag	15.000	12.738
Vergoeding werkzaamheden Raad van Kerken		10.000
Cursussen en studiedagen	1.000	780
Advies en begeleiding		
Verkopen		135
Diversen		1.525
Totaal baten	102.000	82.503
Lasten		
Kosten activiteiten	35.000	17.975
Lonen en salarissen	75.000	80.151
Sociale lasten	20.000	16.772
Personeelskosten (arbodienst, verzekering, overig)	5.000	2.698
Reiskosten	5.000	2.817
Huisvestingskosten	5.000	4.972
Afschrijvingen		97
Kantoorkosten	4.000	5.407
Accountantskosten	4.000	2.569
Algemene kosten	7.000	1.766
Totaal lasten	160.000	135.224
Uitkomsten financiële baten en lasten		-341
Vrijval voorziening personele lasten		30.256
Resultaat	-58.000	-22.806

Balans per 31-12-2022

Activa

Materiële vaste activa	5.940
Financiële vaste activa	4.295
Kortlopende vorderingen	6.220
Liquide middelen	194.963
Totaal	211.418

Passiva

Eigen vermogen	124.611
Voorzieningen	69.451
Kortlopende schulden	17.356
Totaal	211.418

KATHOLIEKE VERENIGING VOOR

OECUMENE